

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 208/2013-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. apríla 2013 predbežne prerokoval sťažnosť N. H., t. č. vo výkone trestu, zastúpeného advokátkou JUDr. A. K., K., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 12 ods. 2, čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. a) a e) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 7 To 78/2012-806 z 13. novembra 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť N. H. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie a rozhodnutie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. marca 2013 doručená sťažnosť N. H., t. č. vo výkone trestu (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. A. K., K., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 12 ods. 2, čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len

„ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. a) a e) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 7 To 78/2012-806 z 13. novembra 2012 (ďalej len „rozsudok z 13. novembra 2012“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že rozsudkom z 13. novembra 2012 bol zrušený rozsudok Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 4 T 45/2012 z 12. júla 2012 (ďalej „rozsudok z 12. júla 2012“) vo výrokoch o trestoch a spôsoboch ich výkonu, podľa ktorého bol sťažovateľ uznaný vinným z obzvlášť závažného zločinu nedovolennej výroby omamných látok a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. b), c), d) a ods. 3 písm. c) Trestného zákona spáchaného formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona, za čo mu bol podľa § 172 ods. 3 písm. c) Trestného zákona s použitím § 38 ods. 4 Trestného zákona uložený trest odňatia slobody vo výmere 18 rokov nepodmienečne. Podľa § 48 ods. 3 písm. b) Trestného zákona bol sťažovateľ zaradený do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia, súčasne mu bol podľa § 76 ods. 1 Trestného zákona v spojení s § 78 ods. 1 tohto zákona uložený ochranný dohľad na dobu 3 rokov a podľa § 73 ods. 1 Trestného zákona mu bolo uložené ochranné protitoxikomanické liečenie ambulantnou formou. Podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku mu bol podľa § 172 ods. 3 písm. c) Trestného zákona s použitím § 38 ods. 4 Trestného zákona pri nezmenenom skutkovom základe uložený trest odňatia slobody vo výmere 18 rokov nepodmienečne podľa § 48 ods. 3 písm. b) Trestného zákona so zaradením do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia. Inak rozsudok z 12. júla 2012 ostal nezmenený.

Podľa sťažovateľa v predmetnom trestnom konaní boli porušené ním označené práva tým, že mu bola odňatá možnosť konať v jeho materinskom jazyku, resp. jazyku, ktorému rozumie. V konaní pred krajským súdom sťažovateľ predložil svoju námietku nerešpektovania jeho práva konať v materinskom jazyku, najmä práva na tlmočníka do materinského jazyka na hlavných pojednávaniach a verejných zasadnutiach, ako aj práva na preloženie zápisníc o vykonaní jednotlivých úkonov. Krajský súd uvedenú námietku

sťažovateľa neakceptoval s odôvodnením, že do konania bol pribratý tlmočník z jazyka perzského, pričom za podstatnú nepovažoval skutočnosť, že nešlo o tlmočníka z materinského jazyka sťažovateľa – jazyka pašto, ktorý je zároveň prvým úradným jazykom v Afganistane. Sťažovateľ vo svojich podaniach v predmetnom konaní vysvetlil rozdiel medzi perzským jazykom a jazykom pašto, ktorý charakterizoval ako „rozdiel medzi slovenčinou a maďarčinou“.

V súvislosti s uvedenou námietkou krajský súd v rozsudku z 13. novembra 2012 poukázal na skutočnosť, že tlmočenie v perzskom jazyku „je dostačujúce, nakoľko takto prebehla podstatná časť trestného konania (mal na mysli prípravného, a to aj za prítomnosti obhajcu) a obžalovaný ju nenamietal“, a súčasne v tejto súvislosti aj s poukázaním na predchádzajúce konania vedené v trestných veciach sťažovateľa na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 1 T 97/2004, Okresnej prokuratúre Košice I pod sp. zn. 1 Pv 1431/2006, Okresnom súde Rimavská Sobota pod sp. zn. 4 T 23/2006, Okresnom súde Revúca pod sp. zn. 2 T 243/2009 dospel k záveru, že vzhľadom na dĺžku pobytu sťažovateľa v Slovenskej republike, ako aj miesto jeho pôvodu, rozumie pre účely trestného konania slovenskému jazyku, ako aj jazyku perzskému, v ktorom bol pribratý tlmočník. Tento záver krajského súdu považuje sťažovateľ za hrubé porušenie zákona, ako aj ním označených práv. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 39/01 zo 4. júla 2001 a jeho závery, v spojení s ktorými je podľa neho možné konštatovať, že nie je podstatné, v ktorom štádiu či okamihu trestného konania požiadal o tlmočníka, a taktiež nie je vôbec podstatné, že v predchádzajúcich konaniach vedených v trestných veciach sťažovateľa, ktorých bol účastný, o ustanovenie tlmočníka nežiadal.

Podľa sťažovateľa pre účely trestného konania je potrebná zvýšená úroveň znalosti jazyka, v ktorom sa konanie vedie, než je znalosť jazyka na bežnej hovorovej úrovni, a preto v predmetnom konaní viackrát poukázal na skutočnosť, že slovenskému ani perzskému jazyku dostatočne nerozumie. Samotný fakt, že v predchádzajúcich konaniach vedených o jeho veciach sťažovateľ o tlmočníka nežiadal, nie je podľa neho dôkazom, že uvedeným jazykom rozumie pre účely prebiehajúceho trestného konania. Navyše, v danom prípade nejde o materinské jazyky sťažovateľa, čo znamená, že ich znalosť u neho mohla

poklesnúť plynutím času v dôsledku toho, že ich nepraktizoval v takom rozsahu ako v minulosti, obzvlášť v prípade komunikácie pre účely trestného konania (odbornej a úradnej komunikácie), v ktorej nezrovnalosť, nedostatočné porozumenie slova či gramatickej väzby, frázy a pod. môže mať negatívne dopady.

Pre súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci musela byť navyše sťažovateľova nízka vedomosť slovenského jazyka priamo overiteľná, pretože nedokáže skloňovať, nerozoznáva časovanie osôb, nevie používať ani ďalšie zložitejšie gramatické kategórie a taktiež im ani nerozumie. Obdobne je to aj v prípade perzštiny, ktorú taktiež ovláda len zbežne, nie je jeho materinským jazykom ani úradným, neučil sa ju v škole a bežne ju riadne nepraktizoval.

V predmetnom konaní sťažovateľovi nebola do jazyka, ktorému rozumie, ani preložená zápisnica z hlavného pojednávania, napriek tomu, že o to požiadal a z tohto dôvodu sa nebol schopný relevantne brániť. Krajský súd v rozsudku z 13. novembra 2012 vo vzťahu k odôvodneniu skutočnosti, prečo nie je potrebné sťažovateľovi ustanoviť tlmočníka do jazyka pašto, nepresne uviedol, že sťažovateľ pred orgánmi činnými v trestnom konaní opakovane uviedol, že slovenskému jazyku, ako i perzskému jazyku rozumie (strana 11 posledná veta a strana 12 prvý odsek), avšak toto tvrdenie sa nezakladá na pravde, pretože sťažovateľ sa nikdy takto nevyjadril a ide o tvrdenie vychádzajúce z neporozumenia jazykovej problematiky jazyka perzského. V tejto súvislosti sťažovateľ okrem iného uviedol: *«Pokiaľ sa rieši otázka perzského jazyka, je ju treba riešiť komplexne a riadne a to tak, že nie je jedno, či sa pojednáva o „perzskom jazyku“, alebo „perzštine“. Ide o skupinu perzských jazykov (cca 50), do ktorej o. i. patrí perzština a pašto. Keďže ide o dva samostatné jazyky v rámci perzských jazykov, je nekonkrétne a nulitné tvrdiť, že rozumiem perzskému jazyku, dokonca ako svojmu rodnému jazyku. Tlmočník bol ustanovený z jazyka „perzština“ a nie jazyka „perzského“, čo je dôkaz o skutočnosti, ktorú namietam. Je zrejmé, že existuje jazyk perzština, aj jazyk pašto, ktoré oba patria do skupiny perzských jazykov a preto ak ja sa dožadujem svojho materinského jazyka (jazyka, ktorému rozumiem) pašto, je neprípustné zamietnuť moju požiadavku tým, že mojím rodným jazykom je perzský jazyk (čo je síce pravda, ale ako označenie skupiny jazykov, do ktorého patrí môj*

materinský jazyk pašto), a už vôbec nie tým, že musím rozumieť perzštine. Teda perzský jazyk, v ponímaní odvolacieho súdu neexistuje, nejde o žiaden jeden konkrétny jazyk (ako napr. slovenský jazyk), ale ide o označenie skupiny jazykov (ako napr. slovanské jazyky), v rámci ktorých je začlenená perzština, pašto a ostatných cca 50 ďalších perzských jazykov (ktorým nerozumiem, ba ani ich nepoznám, avšak v zmysle názoru odvolacieho súdu by som im mal tiež rozumieť).»

Sťažovateľ v predmetnom konaní poukázal na to, že ustanovený tlmočník rozumie perzskému jazyku, ale nerozumie jazyku pašto, ale iba perzštine. Ustanovený tlmočník nie je zapísaný v zozname tlmočníkov a nie je zrejmá kvalita jeho tlmočenia (pre účely konania na súde), čo je podstatné zvlášť z dôvodu, že u neho ide o iný ako sťažovateľov materinský jazyk, a preto neexistuje odborná záruka, že tlmočí korektne. Podľa vyjadrenia okresného súdu v Slovenskej republike nie je evidovaný tlmočník ani prekladateľ jazyka pašto, táto skutočnosť však nemôže byť na ťarchu sťažovateľovi, a ani on sám preto nemôže byť zaviazaný povinnosťou zabezpečiť si takéhoto tlmočníka. S ohľadom na uvedené je sťažovateľ toho názoru, že postupom krajského súdu, ktorým mu nebolo umožnené konať v jeho materinskom jazyku, došlo k porušeniu ním onačených práv.

Na základe uvedeného sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby vydal nález, v ktorom vysloví, že jeho základné práva podľa čl. 12 ods. 2, čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 4 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. a) a e) dohovoru boli rozsudkom z 13. novembra 2012 porušené, zruší uvedený rozsudok a vráti vec krajskému súdu na nové konanie a rozhodnutie, zakáže krajskému súdu pokračovať v porušovaní ním označených práv a prizná mu náhradu trov jeho právneho zastúpenia v sume 275,94 €.

II.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd

návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažovateľ sťažnosťou namietal, že rozsudkom z 13. novembra 2012 došlo k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 12 ods. 2, čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 4 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. a) a e) dohovoru argumentujúc tým, že v predmetnom konaní v jeho trestnej veci mu bola odňatá možnosť konať v jeho materinskom jazyku, resp. jazyku, ktorému rozumie. Z uvedeného vyplýva, že podstatou sťažovateľových námietok je porušenie jeho práva na obhajobu, ktoré mu malo byť obmedzené tým, že nerozumel jazyku konania.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak bolo zásadným spôsobom porušené právo na obhajobu.

V danom prípade sťažovateľ podal sťažnosť ústavnému súdu založenú na argumentácii, ktorá svojím obsahom smeruje k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, a z obsahu jeho sťažnosti nevyplýva, že by v záujme ochrany ním označených práv využil aj dovolanie ako účinný prostriedok ich ochrany.

Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorej uplatnenie nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú.

Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04).

Za daných okolností považuje ústavný súd sťažnosť sťažovateľa za predčasne podanú, a preto ju odmietol pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie a rozhodnutie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. apríla 2013